

Stopili smo v nov vek

Na stotine milijonov ljudi po vsem svetu je te dni po televiziji spremljalo odpravo ameriških vesoljcev Armstronga, Aldrina in Collinsa na Luno, odpravo, ki se je v polni meri posrečila. Armstrong in Aldrin sta kot prva človeka stopila na Lunina tla in s tem na prvo nebesno telo zunaj naše Zemlje. Časnikarji in komentatorji pri televiziji in v tisku pri tem niso varčevali z besedami in v so govorili največ v superlativih. Ta besedna poplava pa je bolj zastrla kot poudarila pomen tega dogodka, ker je odvracala ljudi od razmišljanja. V resnici pa je to dogodek, ob katerem se mora človeštvo nujno zamisliti, saj je odločilne važnosti za vso njegovo bodočnost.

Danes je težko izmeriti važnost človeške osvojitve Lune. Ta važnost ni samo simbolna, kot menijo nekateri, ampak odpira velikanke možnosti, pa tudi nevarnosti. V hipu, ko to pišemo, se vesoljska ladja »Columbija« še ni vrnila na Zemljo in zato še ni znano, kaj bo znanost povedala o kamenju z Lunine površine, ki ga pelje s seboj. Morda še precej časa ne bomo vedeli, kaj je s tem kamenjem, ker ga bodo znanstveniki skrbno in natančno analizirali, da bi odkrili Lunin izvor in če se to kamenje po svojih kemičnih sestavinah se to kamenje od kamenja na Zemlji. Vendar je komaj mogoče dvomiti, da bo postala Luna za znanost in tehniko že v kratkem zelo važna, bodisi kot vir kakih posebnih snovi bodisi kot oporišče za znanstvene raziskave in nadaljnje odkrivanje vesolja. Luno pa bo mogoče izrabiti tudi za nadaljnje grožnje človeštvu z atomskim ali kemičnim orožjem.

NI BILA GOLA PUSTOLOVŠČINA

Nikakor ni mogoče pritrditi tistim — in ni jih bilo malo — ki so te dni samo tarnali, češ kakšna škoda za sredstva, ki so bila poročena v ta namen, ko pa je na zemlji še toliko revežev, ki bi ta denar bolj potrebovali. Več kot dvomljivo pa je, da bi bili dobili ta denar reveži, če bi ga ne bili izdali za odpravo na Luno. Verjetno bi bil šel naravnost za oboroževanje. Vsak velik skok naprej v znanosti pa je končno vedno pomenil tudi v izboljšanje življenja revežev, ker je na splošno dvignil vso življenjsko raven človeštva. Izkrcaja na Luni tudi ni mogoče smatrati za golo pustolovščino. Po pravici je te dni zapisal neki slovenski dnevnik, da je bila pustolovščina tudi podvig tistega človeka, ki se je prvi spustil v svojem enodebelniku na morje. Danes pa so oceani polni trgovskih ladij. Pustolovščina je bila Kolumbova odprava v Ameriko in danes je Amerika tehnično najnaprednejša in najbogatejša država sveta. Pustolovščina je bil poskus bratov Wrightov leta 1904, ko sta preizkušala prvo letalo, z

nevarnostjo, da si polomita kosti. In vendar si danes ni več mogoče zamišljati sveta brez letalskega prometa. Tako je pričakovati, da bo imelo tudi izkrcaje na Luni za človeštvo velikanske pozitivne posledice, tudi če jih danes še ni mogoče predvideti.

NOV USPEH ČLOVEŠKEGA DUHA

Izkrcaje na Luni pa je pozdraviti tudi kot nov uspeh človeškega duha, ki stremi po vedno novih odkritjih in zmagah nad naravo. To težnjo je Stvarnik sam vdihnil človeškemu duhu in to, ne pa zgolj gospodarska nuja, je bil in je glavni motor vsega človeškega napredka. Človek bi se izneveril bistvu svojega duha, če bi prekrizal roke in se odrekel nadaljnemu iskanju ter se zadovoljil s tistim, kar je že dosegel. Utonil bi v egoizmu, samozadovoljnosti in brezbriznosti, a kmalu bi se tudi pokazalo, da vse tisto, kar je že dosegel, pa naj bo še tako veliko in obilno, le ni dovolj, da bi ga obvarovalo pred novo stisko. Z uspehi, kot je osvojitve Lune, človek prehiteva nastajanje problemov, ki bi ga mogli spraviti v stisko in ogroziti njegov obstoj. To bo dokazala bodočnost. Zato nimajo prav tisti, ki neprestano obupujejo nad človeštvom in nad njegovo bodočnostjo ter napovedujejo vsemogoče stiske, v katero bo zapadlo, od prenaseljenosti in pomanjkanja hrane do atomskega uničenja. Razvoj dokazuje obratno: da je človeštvo danes že sposobno — in ima sredstva za to — da sproti rešuje vse svoje probleme, od potrebe po hrani do varnosti. Vprašanje je le, če se bo teh svojih problemov pravočasno zavedlo in če bo našlo toliko volje in složnosti, da jih bo reševalo.

Začel se je nov vek človeštva — vek, v katerem se bo človeštvo začelo spuščati s svojega matičnega planeta in si bo zapovrstjo osvajalo druge planete v našem osončju in nato planete v drugih osončjih. Tudi to drugo danes že ni več samo fantastična vizija. Ravnatelj ameriške vesoljske ustanove NASA že na tiskovnih konferencah govore o možnosti, da bodo ljudje z vesoljskimi ladjami poleteli tudi ven iz našega osončja in se podali na raziskovanje drugih osončij. Potrebni so le novi mogočni viri energije za vesoljske ladje, katere pa že preučujejo. Medtem ko bodo letele na planete našega osončja ladje, ki jih bo najbrž poganjala atomska sila, so predvidene za polete zunaj našega osončja ladje s kombiniranim pogonom atomskih in fotonov motorjev. To pa je seveda le računanje s stališča današnje znanosti in tehnike. V resnici je danes v teku velikanska znanstveno-tehnična revolucija, katere pomena se le malokdo zaveda in ki bo odkrila še nove vire energije. Danes živi na svetu 90 odst.

vseh znanstvenikov, karkoli jih je bilo kdaj na svetu od začetka človeške zgodovine, kar pomeni z drugimi besedami, da je v teku naše generacije pričakovati devetkrat več znanstvenih odkritij in tehničnih iznajdb kot prej ves čas v človeški zgodovini. Če sta znanost in tehnika prej napredovala z normalnim korakom, drvita danes s hitrostjo vesoljskih ladij.

In ta tempo znanstvenega in tehničnega razvoja se bo v bodočnosti še stopnjevalo, prav gotovo v geometrijski postopnici. Zato se bodo še tako drzne vizije kmalu spreminjale v resničnost. Upoštevajoč ta tempo razvoja se danes ne zdi več neuresničljivo, da bodo ljudje potovali po vesolju s hitrostjo, ki bo znašala 95 odst. hitrosti svetlobe, kot je zapisal v svojem komentarju k izkrcaju na Luni znani italijanski pisatelj Guido Piovene. In morda bo, kot menijo nekateri znanstveniki, ta hitrost celo še presežena, če se izkaže, da bo mogoče smatrati telo, ki bo drvelo po vesoljskem prostoru s tako hitrostjo, za dejansko mirujoče telo, kot smatramo za taka telesa planete in sonce, četudi vemo, da se gibljejo s fantastično hitrostjo. Tako »mirujoče« telo pa je sposobno še nadaljnjih pospeškov hitrosti. Einsteinova načela o relativnosti časa bodo v praksi uveljavljena.

VELIKANSKA HITROST MODERNEGA RAZVOJA

Če pomislimo, da še ni minilo pol tisočletja, odkar je človek odkril Ameriko, in da se je dvignilo prvo letalo v zrak šele leta 1904, in da je živih še mnogo ljudi, ki so se rodili v dneh, ko na svetu še ni bilo niti avtomobilov niti letal, potem se nam začne svetlikati velikanska hitrost modernega razvoja, spričo katerega postaja fantastičnost hitreje stvarnost, kot smo sposobni to dojemati.

Nevarnost je samo ena — da ne bi človeštvo kot celota nikdar dokončno zajelo, kaj pomeni novi vek, v katerega smo stopili, in da bi ostalo tako ujeto v svoje egoistične, malenkostne strasti, spore in hudobije. Tak malenkosten duh bi mogel v resnici zlorabiti moči in sredstva, ki mu jih dajeta na razpolago znanost in tehnika. Treba bo, da se človeštvo — in zlasti tisti, ki mu vladajo — zave zahtev, ki jih stavlja nanj novi vek, ki se je začel v noči od nedelje na ponedeljek, ko je človekova noga prvič stopila na Lunina tla. Človeštvo je stopilo v fantastično dobo, v kateri bo moral tudi človekov duh razprostriti krila. Vsak med nami bo moral doumeti, da je otroška doba človeštva zdaj za nami in da prevzemamo kot ljudje, kot človeška skupnost, nase novo odgovornost. Zavešči se moramo hitrosti, s katero smo začeli drveti v bodočnost, da se vse skupaj ne bo končalo s katastrofo.

Rumor ima težave s sprtimi socialisti

Poslanec Rumor, ki je od predsednika republike Saragata prejel nalogo, da sestavi novo vlado, nadaljuje razgovore z voditelji sredinsko-levih strank. Kriza vlade traja že več kot dva tedna in še nič ne kaže, da se bo zaključila v doglednem času. Rumor skuša premagati oviro, ki jo je postavila nova, tako imenovana enotna socialistična stranka češ da morata kršč. demokracija in socialistična stranka najprej natančno opredeliti svoje odnose do komunistov in šele nato bodo socialdemokrati proučili možnost sodelovanja v sredinsko-levi vladi. Socialdemokrati dejansko zahtevajo, naj se demokristjani in socialisti obvežejo, da ne bodo v nobenem primeru sodelovali s komunisti, kar pa med drugim pomeni, da so obstajale, oziroma obstajajo med demokristjani in socialisti določene struje ali ljudje, ki niso nasprotno določenemu sodelovanju s komunistično stranko.

Zato so socialisti odločno odbili socialdemokratsko zahtevo in jo označili za predrzno in žaljivo za vso stranko ter izjavili, da ne bodo na ljubo razkolnikov polagali nobene »antikomunistične prisege«, češ da je to le pretveza za dosego drugih ciljev, oziroma poskus, ki naj ob pomanjkanju otopljivih in trdnih razlogov opraviči nedavni razkol v stranki.

Mariano Rumor skuša to oviro premagati s tem, da je pripravil poseben dokument o odnosih s komunisti, ki naj gaodobrijo prizadete stranke pred začetkom razgovorov o programu in ustavi nove vlade. O tem dokumentu je razpravljajal s tajniki vseh treh strank. Socialisti in demokristjani so ga v bistvu že sprejeli, medtem ko se socialdemokrati še obotavljajo in zato še niso dali dokončnega odgovora.

Vplivni zahodni listi medtem pozorno spremljajo notranjepolitični razvoj v Italiji. Mnogi se čudijo, kako je mogoče, da si država, ki se je v zadnjem dvajsetletju uvrstila po

svojem industrijskem potencialu med prvo desetorico držav na svetu, ni sposobna izbrati čvrstega političnega vodstva. New York Times pravi na primer, da imata za tako prodoren gospodarski razvoj glavno zaslugo iznajdljivost in sposobnost posameznih gospodarstvenikov, vendar posamezniki ne bodo mogli trajno zagotavljati dosedanje stopnje gospodarskega razvoja, in se bo prej ali slej pokazala nujna potreba po političnem vodstvu, ki edino more usklajevati in usmerjati posamezne gospodarske dejavnosti.

—0—

V Sloveniji se vse bolj množijo glasovi, da bo treba spremeniti politiko do kmetov in jim bolj pomagati, da se kmečko gospodarstvo postavi na noge. Opaziti je namreč hudo krizo v poljedelstvu in živinoreji. To se je pokazalo zlasti s pomanjkanjem sadja, masla in mesa.

Potrebna je avtomobilska cesta Ljubljana - Koper

V prejšnji številki našega lista smo poročali o načrtu za novo cesto skozi južnejše dežele Jugoslavije, katere del naj bi bila v Sloveniji cesta Ljubljana-Kočevje in naprej na Hrvaško, in smo že ob tej priložnosti opozorili, da bi bila za Slovenijo mnogo bolj važna nova avtocesta Ljubljana-Koper. Najnovejši podatki to mnenje povsem potrjujejo.

Ljubljansko »Delo« je poročalo 20. t. m. pod naslovom »Obisk, kakršnega ne pomnijo« o velikanskem turističnem prometu na slovenski obali v prejšnjih dneh. V dopisu, ki je bil datiran z dnem 19. julij, je bilo rečeno med drugim: »Številnim gostom, ki preživljajo letošnji dopust v obalnih turističnih krajih od Ankarana do Pirana, so se danes pridružile množice novih turistov, ki bodo konec tedna preživeli v teh krajih.

SARAGAT BO OBISKAL JUGOSLAVIJO

Beograjski listi so pred dnevi objavili vest, da je jugoslovanski predsednik Josip Broz Tito povabil italijanskega predsednika Saragata, naj obišče Jugoslavijo. Saragat je baje povabilo že sprejel, tako da bo do obiska predvidoma prišlo meseca septembra, obiroma ko se bo končala v Italiji vladna kriza.

Tudi to povabilo je dokaz, kako se poglobljajo in utrjujejo dobri odnosi med dvema sosednjima državama na Jadranu, kar more vsekakor koristiti tudi reševanju naših manjšinskih vprašani.

—0—

Ruski pesnik Jevtušenko je bil odpuščen iz službe v uredništvu revije »Junost« (Mladost) v Moskvi, skupaj s pisateljema Aksenovom in Rosovom. Vsi trije so krivi, da so preveč liberalnega mišljenja in da so pokazali, da ne odobravajo zasedbe Češkoslovaške.

Bivši ameriški podpredsednik Humphrey je obiskal Moskvo in bil sprejet pri Kosiginu. V tem vidijo nekateri ugoden znak za razvoj odnosov med Rusi in Američani.

V hotelih, počitniških domovih, pa tudi v zasebnih sobah je v obalnih mestih toliko gostov, kot jih menda še ni bilo nikoli doslej. Računajo, da je zdaj na letovanju na obali okoli 20.000 ljudi.

To je seveda povzročilo velikansko prometno gnečo, o čemer je poročalo »Delo« isti dan v drugem članku pod naslovom »S smrtjo ni hazarda«, v katerem je pisalo med drugim: »Današnja sobota je hrumele... po slovenskem "cestnem križišču" (mišljena je vsa Slovenija kot mednarodno cestno križišče) rekordno število izletniških avtomobilov. Na cesti Ljubljana-Koper se je v skoraj nepretrgani koloni gnetlo dve tretjini vozil s tujo registracijo. Na križišču pri Dekanih so se kolone zlele še s tistimi iz Trsta in začela se je še hujska poljša vožnja — tako da je iz Ljubljane v Portorož tudi zelo spreten voznik potreboval skoraj tri ure. Kljub temu pa je v kolonah vozilo tudi začuda veliko število tovornjakov s priklopniki, kar je le še stopnjevalo zastoje.« List se potem pritožuje nad tem, da so mnogi prehitevali kolono in se tako igrali s smrtjo.

Vse to dokazuje, da je nujno potrebna sodobna, prava avtocesta iz Ljubljane v Koper kot os slovenskega gospodarskega in turističnega prostora in kot ena glavnih žil mednarodnega prometa skozi Slovenijo. Taka cesta je nujno potrebna naglo se razvijajočemu koprskemu pristanu, ki bo letos vsaj podvojl, če ne potrojil svoj promet; nujno pa je potrebna tudi slovenskemu turističnemu in drugemu prometu, ki se vedno bolj odvija v smeri Ljubljana-Koper. Taka cesta bi še trdneje povezala slovensko obalo z osrednjo Slovenijo. Zato je jasno, da bi morala imeti gradnja te avtoceste absolutno prednost pred gradnjo ceste Ljubljana-Kočevje.

Nova avtocesta Ljubljana-Koper pa bi s svojim večjim delom zelo koristila tudi prometu v smeri Trst-Slovenija in obratno, s čimer bi bili tudi mi tržaški Slovenci še tesneje povezani z matično domovino. Vožnja iz Trsta do Ljubljane bi trajala znatno manj. Po sodobni avtocesti bi bil avtomobilist v eni uri iz Trsta v Ljubljani in obratno.

Kaj so hoteli Sovjeti z „Luno 15“?

Prvemu izkrancju na Luni je podelila posebno napetost čudna zgodba s sovjetsko sondo »Luna 15«. Sovjeti so izstrelili to sondo proti Mesecu nekaj dni pred naznanjenim ameriškim poletom na Luno in ves svet je ugibal, kaj naj bi to pomenilo. Ali so hoteli Sovjeti prehiteti Američane s tem, da bi sonda pred njimi pristala na Lunini površini in bi poseben robot nabral nekaj Luninega kamenja, nakar bi se vrnila na Zemljo? Najprej so vsi verjeli v to, tudi sovjetska javnost, ki je zato videla v sovjetskem in ameriškem poskusu nekako vesoljsko tekmo. Sovjetski uspeh s sondo naj bi bil tolažilno mazilo sovjetski javnosti ob morebitnem ameriškem uspehu z izkrancjem.

Če so Sovjeti res imeli ta namen, se jim je ponesrečil, kajti v času, ko sta se ameriška vesoljca pripravljala, da spet odletita z Lune, je treščila sovjetska sonda s hitrostjo 480 km na uro na Lunino površino, na tako imenovano »Morje kriz«, približno 800 km od kraja, kjer sta pristala Armstrong in Aldrin. Sovjetska agencija Tass je samo naznanila, da je »polet avtomatske postaje Luna 15 končan«. Brez pojasnila.

Nekateri so menili, da so imeli Sovjeti

morda dober namen pri vsem tem in da so poslali na Luno sondo z namenom, da bi nudila pomoč ameriškim vesoljcem, če se ne bi mogla več dvigniti. To ni izključeno. Težko je namreč verjeti, da bi imeli sovjetski znanstveniki in tisti, ki so odgovorni za vesoljske raziskave, tako malo dobrega okusa in dostojnosti, da bi bili hoteli nalašč motiti ameriški polet na Luno in umetno vzbujati v sovjetski javnosti upe na uspeh, ki ga ni moglo biti.

Skoraj nemogoče je, da bi se Sovjeti vdali v misel, da bi prepustili raziskovanje Lune Američanom, zato bodo skušali najbrž v kratkem ponoviti tisto, kar so dosegli Američani, in bodo tudi sami izkrcali svoje vesoljce na Luni, če bodo mogli. Toda to ne bo več isto, kajti Sovjeti presoajo vesoljske raziskave predvsem s propagandnega in ideološkega stališča. Zato se bodo najbrž bolj vrgli na kakšne druge vesoljske podvige, npr. da se bodo skušali prvi izkrcati na Marsu ali zgraditi prvo stalno vesoljsko oporišče zunaj naše Zemlje. To tekmovanje med Američani in Rusi bo dajalo tudi zanaprej vesoljskim raziskavam napetost in priokus fantastično-znanstvenih romanov.

Kako žive slovenski delavci na Švedskem

Na Švedskem živi danes nekaj tisoč slovenskih delavcev. Njihovo število ni točno znano, ker jih statistike uvrščajo med druge Jugoslovane. Poleg tega pa je tam tudi nekaj Slovencev iz vrst naše manjšine v Italiji in s Koroškega. Raztreseni so po vsej Švedski, največ pa jih je seveda v velikih industrijskih središčih v južnozahodni Švedski, v Göteborgu, Malmöju, Zmmabodi, Trelleborgu. Vendar jih najdemo tudi v Stockholmu in drugje v srednji Švedski ter celo v jeklarskih središčih na severu Švedske. Največ so strokovni delavci, ne manjka pa tudi ne inženirjev in drugih izobražencev. Velika večina jih je prišla tja z jugoslovanskimi potnimi listi, precej pa je tudi takih, ki so prišli na Švedsko iz begunskih taborišč v Avstriji, Nemčiji in Italiji, zlasti pred kakimi osmimi leti. Mnogi od teh so že postali švedski državljani ali pa bodo postali, ko bodo dosegli preko jugoslovanskega veleposlaništva v Stockholmu izbris iz jugoslovanskega državljanstva, kar pa je nekoliko dolga zadeva.

Med mlajšimi prevladujejo samci, medtem ko so si starejši dobili žene iz domovine, bodisi da so bili poročeni že pred vhom na Švedsko, bodisi da so se vrnili v domovino, da si poiščejo kakšno »staro« ali »novo« ljubezen in jo poroče. Nekateri so se poročili tudi s Švedinjami, vendar pa se lahko reče, da mladi slovenski delavci niso preveč navdušeni za poroko s švedskimi dekletji. Mladih Švedinj namreč nič preveč ne obrajtajo, čeprav so po zunanosti »fejst punce«. So namreč preveč »sproščene« za tradicionalne pojme slovenskih fantov o ženskem obnašanju, še bolj pa so med mladimi Slovenci na glasu po svoji »enakopravnosti« v zakonu. Švedska žena hoče, da ji mož v polni meri pomaga pri gospodinjstvem delu, kar pa slovenskim možem ne diši, ker imajo gospodinjstvo delo za nekaj poniževalnega. Tako pripovedujejo znanci v nekem južnošved-

skem mestu o fantu iz Maribora, ki je zaradi tega kaj kmalu zaključil svoj prvi zakon na Švedskem. Ko se je prvi dan, ko je šel spet v službo po poroki, vrnil z dela, je sedel v naslanjač in vprašal: »Kaj je za večerjo?«

»Z večerjo?« je vprašala mlada žena, ki se je tudi vrnila z dela malo pred njim.

»Z večerjo, seveda. Lačen sem.«

»Jaz tudi,« je dejala žena.

»Zakaj torej ne skuhaš?«

»Če si jo boš skuhal, jo boš imel,« je rekla žena razdraženo. Prvi zakonski prepir je bil tu. Ker se mož ni dal pripraviti do tega, da bi tudi sam prijel za kuhalnico, in tudi ne do kompromisa, je kmalu sledila ločitev.

Fant se je drugič poročil in je z drugo ženo, ki je tudi Švedinja, zadovoljen, ker

lepo vse pospravi in tudi skuha ter se je sploh bolj vživela v vlogo »slovenske« žene. Torej tudi Švedinj ne gre metati vseh v isti koš. Verjetno je tudi, da se v vsej zadevi slabše odrežejo slovenski možje kot švedske žene, ker gledajo na ženo in njeno delo še preveč zviška in po starem.

Vsekakor Slovenci bolj cenijo Finke kot Švedinje. Na Švedskem dela namreč veliko Fincev in ker bivajo tuji delavci navadno v stanovanjskih blokkih, ki so last tovarn, ostanejo v glavnem skupaj in so bolj ali manj izolirani od pravega švedskega prebivavstva. Slovenci se tako znajdejo v okolju, ki ga sestavljajo v glavnem Finci, Hrvati, Srbi, Italijani, Grki in drugi tuji delavci. To ima to dobro posledico, da se otroci v slovenskih družinah ne odtujijo tako lahko materinemu slovenskem jeziku, kot bi se v čisto švedskem okolju, toda pri igranju med otroci raznih narodnosti se navzamejo vseh mogočih besed. (dalje)

„Koroškim rojakom v premislek“

Te dni je nekaj naših izobražencev na Tržaškem spet prejelo iz nekega mesta v Zahodni Nemčiji razmnožene tiskovine, ki nosijo na prvi strani napis »Koroškim rojakom v premislek«. Pod njim stoji geslo: »Kristus je prišel ponovno na svet pod imenom Baha'ullah; prinesel nam je novo blagovest!« Malo nižje lahko beremo: »Kmalu bo današnji red razpadel in namesto njega se bo razširila nova (družbena) ureditev! Baha'ullah.«

Očitno gre za periodični listič, ki hoče širiti predvsem med koroškimi, pa tudi med drugimi Slovenci takoimenovano »bahajsko« vero — to je nova mohamedanska verska sekta, ki ima svoje središče na Bližnjem vzhodu. To je nekaka mešanica judovstva, krščanstva in mohamedanstva, s pretežno mohamedansko versko simboliko in izrazoslovjem. Še najbolj spominja na jehovstvo. Bahajstvo hoče biti predvsem vera razuma, nekake racionalnosti in verske sinteze pri urejanju sveta, ki je po tem verovanju brezupno razvrzan in

obsojen na propad, kot je rečeno v zgoraj omenjenem citatu.

Očitno je, da je tudi to ena izmed številnih religioznih sekt, ki se porajajo iz današnjega občutja strahu in nemoči spričo tistega, kar se dogaja na svetu. Čeprav pridiga nekako vseobčo razumnost, se problemov ne loteva racionalno, ampak jih odmika v nedoseženo daljavo in obljublja njihovo rešitev šele takrat, ko bo nastopila utopija »božjega kraljestva na zemlji«. Zato lahko, ima človek kar največje razumevanje za religiozno in psihološko stisko ljudi, ki so si ustvarili to vero ali jo širijo, vendar pa ne more odobravati takega bega še v novo utopijo, po vseh tistih, v katere je človeštvo že verjelo in se razočaralo nad njo. In to velja posebno za nas Slovence. Koroški izobraženec, ki iz Nemčije širi to vero med svojimi rojaki, zasluži kot idealist in verski iskavec ves naš obzir in razumevanje, vendar pa mu ne moremo dati prav. Naša Koroška je polna problemov, narodnostnih in drugih, ki zahtevajo, da bi se jih lotevali koroški izobraženci s čutom za realnost in konkretnost, ne pa s tem, da prepuščajo njihovo rešitev utopičnemu kraljestvu božanskega Bahauallah. Trezen razum ne more verjeti, da bo »bahajsko« vera kdaj zmagala v Evropi in izpodrinila krščanstvo, ki je izvor in temelj vse evropske kulture, tudi tiste, ki velja danes za laično. A tudi če bi se kdaj to zgodilo, takrat koroških Slovencev že davno ne bo nikjer več, ker bodo prej podlegli potujčenju.

Zato menimo, da bi tisti koroški izobraženec, ki s takim idealizmom in občudovanjem vredno vne- mo širi to vero, mnogo bolje stori (kot tudi razni drugi mladi koroški izobraženci, ki se predajajo ideološkim preprirom in nekakemu smešno malenkostnemu kulturnemu boju), če bi si vzel k srcu resnične probleme koroških Slovencev in slovenskega naroda na sploh in prepustil orientalske verske sekte Orientalcem. Z zanašanjem takih sekt med Slovence bo dosegel kvečjemu še novo cepljenje duhov v našem narodu, nove prepire in napetosti in novo odpadništvo. Kajti težko si je predstavljati, da bi bili Slovenci, ki bi nosili arabska imena, se klanjali v mošejah Bahauallahu in čakali njegovo kraljestvo na zemlji, ne da bi se zmenili za svoje vsakdanje naloge in probleme, še Slovenci. Vsekakor pa bi tak slovenski narod spadal bolj nekam na področje med Egiptom, Sij- rijo in Indijo, kakor pa v Srednjo Evropo.

ZADEVA VESTI

Nemški ilustrirani tednik »Der Spiegel« je pred kratkim močno razburil javno mnenje v Zahodni Nemčiji. Pisal je o münchen- skem pomožnem škofu Defreggerju, ki da ima na vesti umor sedemnajstih ali celo štiriindvajsetih italijanskih talcev. Škof je bil pred svojim posvečenjem v drugi svetovni vojni stotnik v 114. nemški lovski diviziji v Abrucih. Leta 1944 so partizani ubili pri vasi Filetto di Camarda enega nemškega vojaka. Stotnik Defregger je dobil od divizijskega poveljstva ukaz, da je treba postreliti vse moške prebivavce tiste vasi. Defregger se je sprva upiral izvedbi krvoločnega povelja. Ko pa je bil sam v smrtni nevarnosti zaradi odpora proti višjim oblastem, je dal nižjim poveljnikom ukaz, naj se ustrelitev delno izvrši.

Po vojni je bivši stotnik postal pomožni škof v Münchenu. V maju je tekla proti nje- mu pravda zaradi omenjenega dejanja. Dir- žavni pravdnik pa je razpravo ukinit, češ da je dejanje že zastarelo in da ni Defregger zakrivil zločina direktnega umora.

Po »Spiegelovi« objavi je škofa branil tudi njegov višji predstojnik kardinal Doepfner, medtem ko je pa več sto katoliških duhovnikov škofa obdolžilo krivde, ker se ni do skrajnosti upiral divjaškemu ukazu.

Defregger je objavil pismo, v katerem pravi, da se ne more zagovarjati in da ga že petindvajset let teži vest. Strašnega usmrče- vanja da ni mogel preprečiti, ker da ni imel možnosti za to, in zaključuje, da se more predati le božji sodbi.

Posebej še prosi vse prebivavce vasi Filetto, naj mu oprostijo njegovo obnašanje. Pi- smo, ki mu ga je narekoval glas vesti, pa ni našlo odmeva pri vseh prizadetih družinah. Odbili so tudi denarno pomoč, ki so jo začele nabirati zanje nekatere bavarske katoliške organizacije.

Del vaščanov v Filettu se sicer pridružuje domačemu župniku, ki jih vabi, naj opustijo sleherno maščevanje. Druga skupina občanov pa sledi nameri komunističnega poslanca Cicerona iz Aquile, ki zahteva obnovitev procesa proti bivšemu častniku in sedaj škofu ter njegovo izročitev italijanskemu sodišču.

Težko je reči, kako se bo ta zadeva končala, ki ima svojo moralno in svojo pravno plat. Škof Defregger bi se moral umakniti s svojega mesta in se predati ne samo božji, ampak tudi človeški sodbi, ki naj do dna preišče, ali je sokriv zločina ali ne. Tudi morebitno obsodbo bi moral prenesti za de- janje, ki ga je zakrivil ne kot škof, marveč pred posvečenjem.

Tržaškega

Odposlanstvo Slovenske skupnosti pri podtajniku za šolstvo

"V torek, 22. t. m., je podtajnik v prosvetnem ministrstvu poslanec Rosati sprejel odposlanstvo Slovenske skupnosti, ki jo je vodil politični tajnik, deželni poslanec, Drago Štoka in sta ga sestavljala še član izvršnega odbora, devinsko-nabrežinski župan Drago Legiša ter član sveta prof. Maks Šah. Razgovorom sta prisostvovala tudi poslanec KD Belci ter funkcionar prosvetnega ministrstva dr. Fazio. Delegacija Slovenske skupnosti je državnemu podtajniku izčrpno obrazložila naslednja vprašanja:

1. Imenovanje odgovornih funkcionarjev za slovensko šolstvo na šolskih skrbništvih v Trstu in Gorici;

2. a) Pravna ustanovitev mest šolskih nadzornikov za osnovne šole v Trstu in Gorici; ustanovitev mest didaktičnih ravnateljstev v Trstu in Gorici;

b) razpis rednih natečajev za prosta učiteljska mesta v Trstu in Gorici;

3. a) Razpis natečajev za stolice na srednjih šolah prve in druge stopnje;

b) Razpis ravnateljskih mest na srednjih šolah prve in druge stopnje;

c) Imenovanje natečajnih komisij za proste stolice in ravnateljska mesta;

4. Ureditev položaja upravnega in pomožnega osebja na srednjih šolah prve stopnje in na učiteljskih v Trstu in Gorici;

5. Ustanovitev strokovne šole industrijske smeri v Trstu;

6. Šolski učbeniki.

V dolgem razgovoru je podtajnik z zanimanjem sledil predlogom delegacije Slovenske skupnosti in zagotovil, da bo omenjena vprašanja čimprej skušal rešiti v posvetovanju z odgovornimi funkcionarji ministrstva.

Posebej pa je odposlanstvo apeliralo na poslanca Rosatija, da morajo vse komisije, ki se bodo bavile bodisi z natečaji kakor tudi z zrelostnimi izpiti, biti sestavljene tako, da bodo člani popolnoma obvladali slovenski jezik.

Glede strokovne industrijske šole pa je odposlanstvo odločno zagovarjalo stališče, da se ta šola ustanovi še v začetku novega šolskega leta, zlasti glede na dejstvo, da so

bili odstranjeni pogoji, ki jih je v tej zvezi postavljalo zunanje ministrstvo; ustanovitev te nove šole pa ne sme v nobenem primeru zmanjšati števila že obstoječih slovenskih nižjih enotnih srednjih šol na Tržaškem.

Delegaciji Slovenske skupnosti je ob koncu razgovora podtajnik Rosati ponovno zagotovil vso svojo moč.

Podelitev nagrad kriškim vinogradnikom

V soboto, 19. julija, je bilo, v Sv. Križu razdeljevanje nagrad kriškim vinogradnikom, ki so sodelovali na letošnji razstavi domačih vin.

Prvo nagrado za belo vino je prejel Ivo Sedmak, Sv. Križ št. 161, drugo Mirko Košuta, Sv. Križ št. 19, tretjo Martin Guštin, Sv. Križ št. 256, četrto pa Oskar Košuta, Sv. Križ št. 43.

Za črno vino je prejel prvo nagrado Mirko Košuta, Sv. Križ št. 19, drugo Gigi de Lorenzi, Sv. Križ št. 13, tretjo Franc Košuta, Sv. Križ št. 202, četrto pa Slavko Tence, Sv. Križ št. 1.

Za triletno udeležbo so bili nagrajeni: Janez Magajna, Egidij Košuta, Josip Košuta, Rudi Košuta, Mario Švab ter Albin Tence. Za marljivo sodelovanje na razstavah pa je dobil posebno nagrado mladi Miloš Košuta.

Pred podelitvijo nagrad je spregovoril predsednik Združenja pridelovalcev vin tržaške občine Rudi Košuta, ki je med drugim omenil, da se tržaška občina zdaj nekoliko bolj zanima za probleme podeželja, da pa bi morala na primer pri poimenovanju ulic v kriškem bregu bolj upoštevati zgodovino in slovenski značaj krajev.

Dr. Vremec je kot zastopnik Pokrajinskega kmetijskega nadzorništva poudaril pomen vinskih razstav za izboljšanje vin. Pripomnil pa je, da bo v prihodnosti, mimo večje skrbi pri kletarjenju, treba nujno vpeljati selekcijo vin, tako da bodo na vinske razstave prišla najboljša vina. Slabo

Prejeli smo:

ZAPIRANJE VODE NA OPČINAH

Letos nam je pripravil Acegat lepo prese-nečenje. Že kaka dva tedna in več nam zapira vodo skoro vsak dan in po cele ure. Vodo zapre navadno ob deseti uri dopoldne in ostane zaprta preko vsega opoldanskega časa, torej ravno v urah, ko je potrebno skuhati kosilo. Kakšne dni nam zaprejo vodo tudi po dvakrat na dan, tako da smo večino časa sploh brez vode. Kdo ve zakaj so ravno Opčine deležne tega privilegija, kajti kot slišimo od znancev v Trstu, se to tam ne dogaja.

Ali bi lahko dal Acegat o tem kakšno pojasnilo?

Openci

vino na razstavi škoduje ugledu razstave in vinogradnikom samim. Na koncu se je še zahvalil marljivim organizatorjem, ki so kljub mnogim težavam čisto sami omogočili brezhiben potek razstave.

Občinski odbornik Hreščak je prinesel čestitke občinske uprave. Omenil je, da se ustanavlja posebna občinska komisija, ki bo proučevala zadeve podeželja.

Tajnik Kmečke zveze Marij Grbec je v svojem nagovoru poudaril dejstvo, da so bila razstavljena zelo dobra vina, da pa so nekatera slaba vina motila splošen vtis. To se v prihodnosti ne bi smelo več zgoditi.

Tajnik združenja Drago Sedmak je priznal nekatere pomanjkljivosti, spomnil pa je na velike težave pri iskanju zadostne količine vina. Izrazil je upanje da se bo prihodnje leto prijavilo večje število vinogradnikov.

ČUDEN SPREJEM V HOTELU »IMPERO«

V našem uredništvu se je zglasil slovenski izseljenec — naš naročnik A. M. — iz Trelleborga na Švedskem in nam pripovedoval o čudnem sprejemu, ki ga je bil deležen v tržaškem hotelu »Impero«. V Trst je prispel v četrtek, 17. t. m. zvečer in si hotel poiskati prenočišče v hotelu »Impero« v ulici San Anastasio blizu postaje. Toda vratar mu je hotel oddati samo sobo s 4 posteljami, torej tudi posebni postelji za otroka, ki imata 3 in 5 let. Ker pa sta zakonca želela za otroka le eno posteljo, ju je z grdimi besedami v srbohrvaščini nagnal. In to je hotel, v katerem se ustavlja mnogo izletnikov iz Jugoslavije.

Tudi v nekaterih drugih tržaških hotelih se zelo slabo obnašajo z obiskovavci iz Jugoslavije oziroma tistimi, ki govore jugoslovanske jezike, zato to ni prva taka pritožba, ki smo jo dobili. Morda bi bilo dobro, ko bi se turistične ustanove in oblasti malo pozanimale za te zadeve.

NOVA DELOVNA MESTA

KASTA nudi informacije o delovnih mestih za:

50 delavk, 1 uradnico, 1 prodajalko, 1 diplomirana z znanjem italijanščine, nemščine in srbohrvaščine, 2 knjigovodji, 1 šiviljo, 1 frizerko, 1 diplomirano z znanjem italijanščine in nemščine. Prijave na P.O.B. 301.

NAŠE SOŽALJE

Ob smrti časnika Rada Rauberja izrekajo uredniki Novega lista globoko občuteno sožalje ženi in hčerkam.

Umrl je Rado Rauber

V torek, 22. t. m., popoldne je spremljala dolga vrsta pogrebcev profesorja Rada Rauberja na njegovi zadnji poti.

Pokojni Rauber, eden najbolj znanih kulturnih delavcev v Trstu, se je rodil 24. februarja 1912 na Opčinah v kmečko-delavski družini. Po osnovni šoli je moral iti s starši v begunstvo na Štajersko. Maturiral je na mariborski klasični gimnaziji in je pred drugo svetovno vojno položil izpite iz klasične filologije na ljubljanski univerzi. Že kot dijak se je živo udeleževal življenja v akademskih društvih.

Med vojno je bil poslan na Sicilijo v kazenski bataljon. Po fašističnem razsulu 1943. leta se je vrnil k družini. A le za malo časa,

ker je moral kmalu nastopiti križev pot skozi štiri nacistična taborišča.

L. 1945 se je vrnil in začela se je njegova neprestana delovna doba. Mož plemenitega značaja, jasnih misli in širokega razgleda je opravljal vrsto odgovornih služb, Udeleževal se je kot profesor, obenem kot poklicni časnika pri tržaškem ljudskem tehniku, pri goriški »Soči« in pri »Primorskem dnevniku«. Izvoljen je bil tudi za blagajnika deželnega časnikarskega združenja. Dolgo let je opravljal upravne posle pri Slovenskem gledališču v Trstu, pri Združenju deportirancev in pri SKGZ.

Zapušča ženo in tri otroke. Z njegovo smrtjo se je odprla zopet ena vrzel v vrstah naših kulturno-političnih delavcev.

NOVA STANOVANJA

Na Goriškem se je začelo čutiti zadnje čase občutno pomanjkanje stanovanj. Ta pojav je vsekakor v zvezi z naraščanjem industrije. Gradijo se sicer nove stavbe in vile po vsem mestnem okolju, za cenena ljudska stanovanja pa še ni dovolj poskrbljeno.

Zato si prizadeva Ustanova za gradnjo ljudskih hiš, da bi to vprašanje, kolikor je mogoče, ustrezno rešila. Predsednik te ustanove je pred dnevi podal poročilo o njenem delovanju.

Lansko leto je zgradila 60 stanovanj, s 313 prostori za 311 milijonov lir. V decembru je imela v delu 368 stanovanj z 2257 prostori.

Letošnji načrt te ustanove pa predvideva 118 novih stanovanj v ljudskih hišah, kar bo stalo 600 milijonov lir.

Predsednik Cellie je tudi omenil, da ima zavod težave, ker stalno naraščajo cene gradbenega materiala. Po drugi strani pa tudi stanarine ne ustrezajo več sedanjim cenam.

DRAŽJI BRIVCI

Zveza bivcev v Gorici je sprejela nekatere določbe, ki se tičejo zvišanja cen, pa tudi njih dnevnega urnika. Striženje las bo stalo 600 lir, striženje s škarjami 700; z britvijo na golo pa 1200 lir. Cena britju bo 300 lir; striženje in britje brade pa 450 lir.

V tem mesecu in v avgustu bodo brivnice ob nedeljah zaprte. Popoldanski urnik ob delavnikih bo pa začel ob 15.30 namesto ob 15. uri kot doslej.

TEČAJ ZA IZPITE

Opozarjamo starše in dijake, ki imajo pravne izpite, da se bo začel poseben počitniški tečaj zanje v ponedeljek, 4. avgusta, v Dijaškem domu v Gorici ob 8.30. Podrobna pojasnila lahko dobite vsak dan pri upravi doma od 10. do 12. ure.

Med koroškimi brati

Težko in boleče je pisati o koroških Slovencih, o naših bratih ob zibelki našega rodu. Kdor obiše Korotan tostran Drave in vsaj nekoliko obhodi nekdanje in danes le delno slovenske kraje ter se pogovarja z domačini, ugotovi, da slovenski živelj hira in se polagoma izgublja. Tega je pa kriva predvsem avstrijsko-nemška zahrbtna politika, nekaj krivde pa nosijo tudi koroški Slovenci sami, ki so razcepljeni v dve politični skupini. Socialisti, za katere voli precejšen del slovenskih domačinov, nimajo prave iskrene politike za koroške Slovence; uporabljajo jih le za pridobivanje glasov pri volitvah. Socialistična zveza slovenskih prosvetnih organizacij z glasilom Slovenski vestnik zajema precej prosvetnih skupin.

Krščansko usmerjeni del koroških Slovencev ima svojo Krščansko kulturno zvezo v Celovcu, politično krovno organizacijo Narodni svet in tudi svoj tednik. Za seboj ima precejšnje število kulturnih ustvarjalcev in tudi mladine. Vendar je tudi v tej idejni skupini razdor med starejšim, še vedno konservativno usmerjenim rodom, in med mlajšimi, ki skušajo z novimi zagoni in prijemi oživiti domačiji slovenski duh.

V takšnih razmerah se širi tiho ponemčevanje. Po slovenskih vaseh ne opaziš drugih napisov razen nemških. Naštejmo samo nekaj žalostnih primerov.

V Globasnici, ki je ena najbolj zavednih slovenskih vasi, so na vodstvu uprave in javnih ustanov samo Nemci. Žalostno zaslu-

BENEŠKA SLOVENIJA

Lepa prireditel v Klodiču

V Klodiču v Beneški Sloveniji so v soboto in v nedeljo praznovali domačega patrona sv. Jakoba. Ob tej priliki je v soboto zvečer nastopil Goriški oktet iz Nove Gorice in zapel izbran spored slovenskih, furlanskih in dalmatinskih pesmi. V nedeljo popoldne pa se je ob lepem vremenu zbralo v Klodiču tudi več izletnikov iz oddaljenejših krajev. Zvečer je najprej bilo na sporedu boksarsko srečanje diletantov, ob devetih pa so imeli svoj nastop domači pevci zbora »Rečan«, ki so zapeli več slovenskih in tudi furlanskih pesmi. Nastopila sta tudi mlada harmonikarja in kitarist. Prijetno je povezoval razne točke gospod Aldo, žal samo v italijanščini. Ker pa so bili med poslušavci povečini domačini, bi bilo morda bolje, ko bi zanje spregovoril v lepem domačem narečju še drugi napovedovalec ali napovedovalka.

Zbor »Rečan« je vodil domači kaplan Rino Markič iz Ljes, ki je pri vsej prireditvi tudi drugače pomagal. Poleg domačega župana in župnika smo med gosti opazili deželna svetovavca Romana in Štoka, predstavnika društva »Ivan Trinko« iz Čedadu in predsednika Slovenske prosvete iz Trsta.

LJUBEZEN DO BLIŽNJEGA

Škofijski misijonski urad v Gorici je izdal posebno knjižico, ki razgrinja sliko o nabirkah za lačne in bolne množice soljudi v misijonskih okrožjih. Darovi iz goriške nadškofije

so šli v prvi vrsti za pomoč gobavcem na Slonokoščeni obali v ekvatorialni Afriki.

Nekateri so se stekali v misijonsko blagajno zlasti v postnem času. Pokazali so, da imajo tudi Goričani srce za uboge, bolne in lačne.

Nabrali so skoro 29 milijonov lir v ta namen. Mladina se je izkazala z nabiranjem starega papirja, cunj in drugih koristnih odpadkov. Zanje je iztržila za zgoraj omenjene dobrodelne namene skoraj sedem milijonov lir. Standreški dekanat je nabral 833 tisoč lir, devinski pa 766 tisoč.

Števerjan

POMANJKANJE VODE

V zadnji številki Novega lista so se občani pritoževali nad pomanjkanjem vode. Glasno mukanje goveda je pričalo, kako trpi zlasti živina. Vsi smo metali krivdo na prešibko delovanje črpalk nad Oslavjem in morda tudi na preozke cevi. Te pritožbe so upravičene, toda ne prav popolnoma.

Krivda za pomanjkanje vode v števerjanskih vaseh leži tudi na posameznikih. Nekateri gospodje so si namreč pri nas zgradili lepe vile in tudi plavalne bazene. Te pa kar neprestano polnijo iz vodovoda in jih prav malo briga, če živina od žeje poginja, samo da imajo oni svoj šport.

Drugi vzrok je pa tudi stalno namakanje polja in vrtov v nižini, na primer v Jazbinah. Res je, da tudi zemlja hudo trpi v tej suši, a je vendar treba premisliti prej tudi na živa bitja v zgornjih vaseh. Doljanom tudi priteka več vode po ceveh kot pa v hiše na vrhu.

Ker torej vsak posameznik gleda le sam nase in se ne briga, če sosed trpi, bi moralo županstvo nastopiti in nadzorovati pravilno in smiselno uporabo vode.

Ker smo že omenili trte, naj povemo, da kažejo doslej še kar dobro. Zelo nevarne pa jim postajajo popoldanske plohe, ki po vročini niti tal ne zmočijo, trte pa le poškopijo in jim škodijo.

JEZIKOVNI ZBOR V GORICI

Za dneve od 23. septembra do 3. oktobra je sklican v Gorico mednarodni jezikoslovni in folklorni kongres. Pripravlja ga furlansko filološko društvo (Società filologica friulana). Za kongresnega predsednika je izbran prof. Giacomo Devoto, predsednik Italijanske akademije. Na kongres bodo prišli znanstveniki iz najrazličnejših krajev sveta. Izmed Slovencev se ga bosta udeležila kot delujoča člana, filologa in folklorista prof. Niko Kuret in naš kopriški rojak prof. Milko Matičetov. Del razprav bo tudi v Vidmu in z ogledi v Čedadu, Tolmeču in Ogleju. V Gorici, v Attemsovi palači, pa bo ob tej priložnosti razstava furlanskih noš in šeg od 17. do 19. stoletja.

VPISITE V ŠOLO

Ponovno opozarjamo starše in dijake, da traja vpisovanje v prvi razred slovenske enotne srednje šole v Gorici do petka, 25. julija. Vpisovanje je vsak dan na tajništvu šole v ul. Randaccio 10 od 9. do 12. ure.

Udeleženec izleta na Koroško

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova številka revije „Prostor in čas“

Te dni se je pojavila v slovenskih knjigarnah v Trstu nova, skupna 3. in 4. številka nove slovenske revije »Prostor in čas«, katere glavni urednik je pisatelj in prevajavec ter jezikoslovec Janez Gradišnik, odgovorni urednik pa Vladimir Kavčič. Pomaga jima uredniški odbor, v katerem so Božidar Debenjak, Janez Dokler, Ervin Fritz, Vital Klabus, Ivan Sedej, Jože Snoj in Nace Šumi.

Na prvem mestu je objavljenih šest pesmi Edvarda Kocbeka, ki imajo naslove »Zgodba«, »Neznanec«, »Sosed na oblaku«, »Berem v časniku«, »Raketa« in »Povelje«. Motivi v njih so fantastični simboli, verz in ritem pa popolnoma prosta, prilagodena motivom. Močan fantastični element daje tem Kocbekovim pesmim svojsko noto glede na njegovo dosedanjo poezijo, četudi te pesmi ne pomenijo preloma z njo.

Sledi daljši esej Franca Pedičeka »Lepe zamisli in izziv stvarnosti«, v katerem opozarja in dokazuje, da z lepimi, visokodonečimi gesli o ciljih »vzgoje v samoupravljalni družbi« še zdaleč ni vse storjeno, ampak da je treba dejansko poiskati možnosti, kako vzgajati mladi rod, da ne bo težil samo za lahkim uspehi brez dela, ampak da bo spoštoval delo in dobil realistični odnos do stvarnosti in njenih problemov. Pediček se v eseju ukvarja tudi še z drugimi vzgojnimi in etičnimi vprašanji, tako na primer z vprašanjem narave oblasti, ter opozarja, da ima vsaka oblast »veliko in temno zlo odtujevanja v sebi«. To pa pomeni nesrečo in zlo za njene nosilce in izvrševalce.

Jože Snoj je objavil odlomek iz svojega romana »Hodnik«. Odlomek ima naslov »Možje lovci«. To je nekaka fantastično-erotična blodnja o primitivnih ljudeh in živalih, pomešana z modernimi vizijami, skrajno težko razumljiva.

Franco Bernik je napisal obširno razpravo o Rebulovem romanu »V Sibilinem vetru«, primerjajoč ga z njegovim prejšnjim romanom »Senčni ples«. Pomemben in zelo zanimiv je esej »Med bodočnostjo in prihodnostjo«, v katerem razkrinjuje Božidar Debenjak socialistične diktature in zlasti stalinizem kot sisteme, v katerih je svoboda pridržana le tistim maloštevilnim, ki imajo v rokah oblast. Avtorju se zlasti posreči prikaz, kako in zakaj so že Lenin in njegovi sodelavci ustvarili primerno vzdušje in tla za stalinistično diktaturo, ki je sledila. Vsak socialistični sistem, ki ni pripravljen dati svobode vsem, ampak samo izbrancem, se dejansko izneveri Marxovim idejam in se objektivno zbliža s fašističnimi sistemi, kar je dokazal tudi tako lahkó sklenjeni pakt med Stalinom in Hitlerjem, saj je Nemcem samim imponiralo, kako je Stalin uničil opozicijo in ukrotil delavski razred.

Anton Slodnjak piše o »indijskih motivih in vplivih v slovenskem slovstvu«, ki so mnogo večji, kot bi si človek mislil, celo v ljudski poeziji. Janez Gradišnik pa je napisal esej v spomin nedavno umrlemu filozofu Karlu Jaspersu. Esej spremlja nekaj odlomkov iz njegovih spisov. Stanko Klinar predstavlja zdaj že mrtvega angleškega profesorja dr. Donalda Higginsa, ki je bil velik prijatelj Slovencev in je prevajal slovenske pesnike, zlasti Kajuha. Drago Grah pa piše o znamenitem Döblinovem romanu »Berlin Alexanderplatz«, ki je bil pred kratkim preveden v slovenščino in uživa v moderni nemški literaturi sloves kot posrečen jezikovno-pripovedni eksperiment. Grah se je posrečilo živo in na-

Oblast ne more biti absolutni razsodnik nad vrednostjo človekovih dejanj

Primož Kozak: »Sodobna trilogija«

Slovenska matica v Ljubljani je izdala pred kratkim v knjigi tri drame Primoža Kozaka pod naslovom »Sodobna trilogija«. Knjiga obsega drame »Dialogi«, »Afera« in »Kongres«. Kot je rečeno tudi v zapisku na ovitku, imajo te tri drame kljub različni snovi in motiviki marsikaj skupnega. Vse tri obravnavajo zamotane odnose med posameznikom in kolektivnim družbenim dogajanjem, vprašanje človekove zavednosti in odgovornosti, njegova stališča in odločitve; v zvezi s tem pa tudi njegovo ogroženost v svetu, čeprav seveda vsaka teh dram prikazuje to problematiko v drugačni situaciji.

V zapisku na ovitku je tudi rečeno: »Kljub temu, da je zunanje dogajanje močno zasidrano v današnjem času in v naših razmerah, odpira Kozakova dramatika vprašanja, ki se lahko pojavijo kjerkoli in kadarkoli. K temu bi bilo pripomniti, da se lahko pojavijo tako vprašanja in take situacije, kot jih prikazuje Primož Kozak v svojih dramah, le v totalitarni družbi ali policijsko vladani državi, kjer je posameznik prepuščen na milost in nemilost tistim, ki imajo oblast in ki lahko tolmačijo tako ideologije kot pravo le v svoj prid, v prid svoje skupine, ki se bori za oblast ali pa jo že ima in jo hoče za vsako ceno obdržati. Pod naslovom prve drame, »Dialogi«, najdemo pripombo: »Na rob stalinističnim procesom pred dobrim desetletjem«. Osebe v tej drami nosijo nemška imena, vendar bi se lahko zgodba dogajala kjerkoli. Očitno je, da gre za zrežiran proces take vrste, kot so jih uprizorjali po letu 1945 v raznih komunističnih državah. Ost drame je naperjena proti temu, da si oblast prilasča pravico moralnega sodnika nad človeko-

zorno predočiti bravcem to delo in njegove značilnosti ter odlike.

Izmed mnogih in zanimivih polemičnih spisov v tej številki naj omenim samo članek Janeza Gradišnika »Slovenščina v javni rabi — pastorka«, v katerem zahteva, da bi morali z zakonom zavarovati pravice slovenščine v Sloveniji, ker jo spodrivajo srbohrvaščina in poplava tujk. Kar zadeva tuja imena, pa je nekoliko prestrog, ker prišteva med nje tudi zgodovinske latinske oblike slovenskih imen, kot na primer Creina (Kranj). Povsod v Evropi je navada, da se radi poslužujejo starodavnih latiniziranih oblik svojih deželnih, narodnih ali mestnih imen, kot »Styria«, »Bavaria«, »Bohemia«, »Germania«, »Augusta« itd. Tudi v Sloveniji sami se doslej nihče ni spotalak ob imena »Celeia«, »Poetovia«, »Ilirija«, »Emona« in tako dalje.

Končno je omeniti še pesnike, ki so poleg Kocbeka prispevali pesmi za to številko. To so Ervin Fritz, Marija Gorše in nemška ali morda avstrijska pesnica Christa Reinig, katere pesem »Robot« je prevedel Janez Gradišnik.

vimi dejanji in da se pri tem ravna po načelu, da je dobro in moralno samo tisto, kar je v prid vladajoči skupini. Tako na primer vpraša obtoženi izobraženec Sigismund pri zaslišanju na policiji: »Se pravi, oblast je absolutni razsodnik nad vrednostjo mojih dejanj?«, nakar mu zasliševalec Mender odgovori: »Potreben je vrhovni arbiter«. Vrhovni arbiter torej ni ne vest ne zakon, ampak oblast. Cinizem zasliševavcev kot predstavnikov oblasti pa pride do izraza v pripombi enega od njih, potem ko odvedejo obtožena intelektualca, ki nočeta podpisati, da sta nameravala minirati kanal iz klavnice: »Podpisala bosta, ampak takrat, ko bosta zares verjela, da sta minirala klavnico ali kar je že bilo.« V preiskavi pa nastopi bliskovita sprememba, kajti na oblast se prerine druga skupina in zdaj se znajdejo tisti, ki so vodili preiskavo, sami v preiskavi in v zaporu.

Druga drama, »Afera«, se dozvedno dogaja med vojno v severni Italiji, toda ljudje nosijo imena, ki bi bila lahko tudi slovenska ali od koderkoli. Do takojenovane afere pride že med boji. Majhen spor v poveljstvu brigade razpihne človek, ki je totalitarci in stalinist po svojem mišljenju, v grozno politično afero, jo označi za upor in jo krvavo potlači. Zadnja drama, »Kongres«, je najbolj znana po svojih uprizoritvah (videli smo jo tudi v Trstu), miselno najbolj razgibana in postavljena še v današnji čas. Je tudi najdaljša.

O vseh treh se lahko reče, da je v njih miselni element močnejši kot dramski, da pa razodevajo, da ima Primož Kozak močan čut za aktualno dramatiko in da je gonilna sila njegovih dram globoka etika. Vendar je marsikje v dramah še čuti pomankljiv dramski prijem, liki so še preveč shematski in dogajanje preobremenjeno s težkimi dialogi, čemur pa se je seveda v takih dramah težko izogniti. Jezik je verjetno hote tipično političen in časnikarski, motijo pa razne pravopisne in tiskovne napake.

Na splošno pa se lahko reče, da so te drame Primoža Kozaka med najboljšimi, kar je ustvarila povojna slovenska dramatika, in da bi zaslužile pozornost tudi v tujini.

PROF. BAZO NOVI UREDNIK REVIE
»PROSPETTIVE REGIONALI«

S 1. julijem je prevzel glavno uredništvo tržaške revije »Prospettive regionali« za kulturo, gospodarstvo in socialna vprašanja prof. Giorgio Bazo. Revija izdaja Center za regionalne študije v Trstu. Njen namen je preučevati glavne probleme naše dežele Furlanije-Juljske krajine in s tem prispevati k njenemu razvoju. Revija bo izdajala tudi poseben mesečnik, ki bo prinašal novice z omenjenih področij ter na željo tudi poročila o vsebini pomembnejših člankov, ki jih bodo prinašali tržaški listi, tudi slovenski.

Novi urednik prof. Bazo se je z dopisom obrnil na slovenske liste s prošnjo za zamenjavo publikacij

Izšla je julijska številka »Mladike«. Na uvodnem mestu prinaša članek Marija Maverja o VI. srečanju pisateljev iz alpskih dežel, ki je bilo v prvi tretjini julija v vzhodni Sloveniji.

Posledica premajhne narodne samozavesti

Najnovejša, šesta številka revija »Jezik in slovstvo« prinaša na uvodnem mestu dolg članek ugledne slovenistke Silve Trdina s pedagoške gimnazije v Ljubljani. Članek ima naslov »Govorne vaje v seminarju slovenskega jezika«. Na prvi pogled se zdi ta snov bravcu, ki sam ni slovenist, bolj malo zanimiva. Ko pa začne brati članek, takoj opazi, da je napisan zelo zanimivo in poučno, tudi za tiste, ki nimajo nič opraviti z jezikoslovjem, čeprav je seveda v prvi vrsti namenjen profesorjem in učiteljem slovenščine. Silva Trdina pripoveduje v njem o svojih izkušnjah pri pouku slovenščine in zabeli svoje pripovedovanje z zanimivimi primeri in anekdotami; z njimi poživlja svoje seminarje na gimnaziji. V razpravi, ki ima tudi pedagoško vrednost, dokazuje zlasti pomen takih seminarjev za pouk slovenščine na gimnaziji. Njenim dijakom so se seminarji zelo priljubili.

Bolj ozko jezikovno temo obravnava Jože Zdravec v razpravi »Ponovitve kot skladenjski in slogovni pojav«, namenjen profesorjem in studentom slovenščine. Širšemu krogu bravcev pa se bo zdelo zanimivo nadaljevanje nekakega kulturnega potopisa po Celju, ki ga piše Božena Orožen pod naslovom »Literarna in kulturno-zgodovinska ekskurzija po Celju«. Na tem izletu po celjskih ulicah in na stari grad na seznanja z godovino Celja, pri čemer omenja tudi nekda-

njeja tržaškega škofa Bonoma, ki je bil Trubarjev dobrotnik. Trubarju je prepustil, ko je moral ta leta 1540 zapustiti Ljubljano, svoj beneficij svetega Maksimilijana v Celju.

Jože Stabej nadaljuje razpravo »Iz zgodovine slovenskega besedja«, ki se zdi na prvi pogled učenjaška, a se pri branju izkaže zanimiva tudi za nestrokovnjake. Iz nje spoznamo, kako daleč nazaj segajo nekatere knjižne slovenske besede. Znani slovenist Jože Toporišič, avtor nove slovenske slovnice in sodelavec novega slovenskega pravopisa, je prispeval za to številko razpravo »Nekaj stališč k odprtim pravopisnim in pravorečnim problemom«, v kateri opozarja na pravilno pisanje številnih besed.

Toporišič pa je napisal tudi daljši odgovor na vprašanje nekega bravca: »Kako si razlagate, da Slovenci preradi govore tuje jezike?«. Toporišič pravi, da je to posledica premajhne narodne samozavesti ali celo občutka manjvrednosti zaradi številčne majhnosti slovenskega naroda. »Številčno majhnost svojega naroda ima tak Slovenec za negativno lastnost in jo skuša re-kompenzirati z nemajhnostjo na intelektualnem področju. V konkretnem primeru se ta "nadmočnost" (zapisana seveda v narekovaju) hoče kazati kot večja sposobnost za priučitev tujega jezika«, piše Toporišič.

Na koncu najdemo še nekaj zapiskov in ocen.

Sodobno kmetijstvo

Mreže za obrambo pred točo

Problem obrambe pred točo bo zlasti glede na veliko škodo, ki jo je toča povzročila letos, nujno treba rešiti. Ker so pri nas mreže za obrambo pred točo malo razširjene, se nam zdi umestno spregovoriti o tem nekoliko obširneje.

PODPORNA PRIPRAVA

Bolj kot mreži sami, ki tehnično ne povzročajo nobenih skrbi, je treba posvetiti pozornost podporni pripravi, saj le ta nosi breme. Postaviti je treba take podporne priprave, ki ne bodo zdržale samo 10 let, ampak toliko, kot traja življenjska doba rastline, ki jo mreža varuje in ki se suče pri trti — ki nas najbolj zanima — okoli trideset let. Da bi pa to lahko dosegli, bi morala biti podorna priprava iz cinkaste jekla, povrh pa tako zgrajena, kot predpisuje tehnika sodobne racionalne konstrukcije. V slabo postavljeni ali nesmotrno zgrajeni podporni pripravi gre iskati vzroke za premajhno razširjenost mrež. Zaradi tega se vinogradniki le s težavo odločijo za nakup mrež, ki skupaj s podporno pripravo stanejo precej denarja.

FINANČNA PLAT

Sama mreža stane približno 1.200.000 lir na ha; pričakovati je, da bodo cene padle — takšne so vsaj napovedi — pod 100 lir za kv. meter. Podorna priprava, ki nekaj velja, stane nad 300.000 lir. Če bi vzeli v poštev 10-letni rok trajanja mreže, bi tako imeli približno 160.000 lir stroškov na leto.

Vendar je moč amortizacijsko vsoto občutno znižati v primeru, da podorna priprava omogoča daljšo dobo trajanja. In to je možno z uporabo podpiračev iz cinkastega jekla, ki ob dobri negi trajajo praktično v nedogled. Finančna plat je torej odvisna predvsem od dobe trajanja celotne naprave. Dobra mreža iz polietilena traja več kot 6 let. Prav gotovo ni daleč čas, ko bodo prišle na trg še bolj odporne mreže.

Stroške pa povzročajo tudi odpiranje in zapiranje mreže v začetku in ob koncu kmetijske sezone. Mreže ne gre odstranjevati, treba jo je le zviti pred nastopom zime. Tako se izognemo dodatnim stroškom.

Se na nekaj je treba pomisliti: mrežo je treba postaviti v taki višini, da bomo tudi pod mrežo nemotno opravljali dela. Mimo trdnosti podporne priprave gre vsa skrb ravno temu delu.

VPRAŠANJE DRŽAVNIH PRISPEVKOV

Za zdaj niso na žalost predvideni denarni prispevki za mreže proti toči. Prav verjetno, ker še niso dani pogoji glede jamstva za trdnost podpornih naprav. To pa danes ne bi smel biti več vzrok, da se problem o denarnih prispevkih ne bi jemal še v pretres, kajti videli smo, da je trdnost celotne naprave odvisna od pravilne izbire podporne priprave. Prispevke bi morali torej dati le pravilno in smotrno postavljenim napravam. Mislimo, da je vprašanje vredno vse pozornosti s strani deželnih kmetijskih organov in tistih, ki skrbijo za razvoj kmetijstva v naši deželi.

Nagrada „Strega“ za Lallo Romano

Letošnjo najpomembnejšo italijansko literarno nagrado »Strega« je dobila pisateljica Lalla Romano za roman »Le parole tra noi leggere« (Lahne besede med nama), ki je izšel pri založbi Einaudi. Pri glasovanju je dobil roman »Lahne besede med nama« 120 glasov, medtem ko se je — kot znano — uvrstil na drugo mesto, tržaško-istrski pisatelj Fulvio Tomizza z romanom »L'albumo dei sogni« (Sanjsko drevo). S tem se je dokončno uveljavila v italijanskem pripovedništvu pisateljica, ki je sicer že dolgo pisala, vendar pa ni mogla nikoli toliko prodrati v ospredje, da bi jo bili mogli prištevati med najvidnejše italijanske pripovednike naših dni. Šele zdaj, v svojem 59. letu, je dobila najvišje priznanje, ki ga more dobiti italijanski pisatelj.

Kot vsi romani Lalle Romano je tudi njen najnovejši, nagrajeni roman »Lahne besede med nama« v bistvu avtobiografski, kar je morda po eni strani znak, da ima nekoliko šibko ustvarjalno domišljijo, po drugi pa je to dokaz, kak pomen imajo za njeno pisanje njena lastna doživljenja in kako resno jemlje pisanje. Naslov je povzet po nekem verzu pesnika Montaleja, v romanu pa opisuje predvsem odnos med seboj in svojim sinom, ki ima težak značaj in se je že v otroških letih upiral normalnemu življenju. Mati ga skuša razumeti in se trudi, da bi prodrla v njegov značaj in njegovo občutje. Roman je tako neke vrste psihološka študija mladega človeka, s stališča in z ljubeznijo matere.

Je napravil Marek Hlasko samomor?

Ko je nenadno umrl v Wiesbadenu svetovno znani poljski pisatelj Marek Hlasko, je marsikoga pretreslo, zlasti pa še domneva preiskovalnih oblasti, da je napravil verjetno samomor z uspavalnimi tabletami. Milijonom ljudi po vsem svetu, bravcem njegovih knjig, je bil Marek Hlasko simpatičen in imeli so ga celo radi zaradi njegovega poguma in iskrenosti. V ekonomskem pogledu mu ni šlo slabo; zakaj je torej napravil samomor? Tako se je marsikdo vprašal in ni našel pravega odgovora. Odgovor pa je treba iskati v njegovem življenju. To je bilo zelo burno, čeprav je bil ob smrti star šele 35 let.

Marek Hlasko je imel šele 23 let, ko je dosegel v svoji domovini, na Poljskem, velik uspeh s svojim romanom »Prvi korak med oblaki«. To je bilo leta 1957. Ta knjiga je bila proglašena za najboljšo knjigo tistega leta na Poljskem in mladi avtor je bil deležen ne samo obilnih pohval in slave, ampak tudi precejšnjih honorarjev. Še večji uspeh je imela njegova naslednja knjiga »Osmi dan tedna«. V obeh je izrazil svobodoljubno težnjo, ki je prevečala tedanjo mlado poljsko generacijo, in njen protest proti totalitarizmu. Zato je postal Hlasko glasnik in predstavnik mlade svobodoljubne generacije v poljski literaturi. Vse to se je dogajalo v letih, ko se je kazal Gomulkov režim — po zlomu stalinizma v letu 1956 — soraz-

merno strpen in je kazalo, da bo počasi privedel poljski narod do večje svobode in neodvisnosti od Rusije. Toda ko je postalo očitno, da se to upanje ne bo izpolnilo, je Hlasko emigriral. Zaprošil je za politično zavetje v Zahodni Nemčiji, kjer je že prej zaslovel s svojimi deli v nemških prevodih. Ker se je tudi poročil z nemško filmsko igravko Sonjo Ziemann, je našel v Nemčiji torej toplo in prijazno vzdušje, v katerem bi bil lahko plodno nadaljeval svoje pisateljsko delo. Vendar pa mu njegova nemirna narava ni dala, da bi redno in vztrajno delal ter živel kolikor toliko normalno življenje. Podal se je v Izrael in se dolgo časa mudil tam po raznih kibucih, kjer so delovali njegovi prijatelji, Judje, ki so emigrirali s Poljskega. A tudi tam ni vzdržal. Vrnil se je v Nemčijo, kjer je doživela uspeh še ena njegova knjiga, »Bližnji paradiz«. Po njegovih knjigah so posneli tudi nekaj uspešnih filmov.

Toda zdi se, da je Hlasko vse premlad doživel tako velik uspeh kot pisatelj, kajti to ga je razvadilo. Imel je občutek, da mora z vsakim svojim delom ustvariti novo senzacionalno delo, nov »bestseller«, da ne bo razočaral ljudi. In strah, da tega ne bo zmož, ga je stalno gnjavil. Navdih je iskal v alkoholu. Obilni honorarji v mladih letih so ga zapeljali v popivanje s prijatelji in tako se je navadil piti. Postal je nereden, bohemski, notranje neustaljen in žrtev lastnih ču-

stev. Včasih se je pretirano navduševal za kakšno stvar, včasih pa je bil zaradi kakšne malenkosti ves potr in malodušen. Časniki so večkrat poročali, da se misli ločiti od žene. Verjetno je šlo za pogoste zakonske prepire zaradi njegovega značaja.

Vsemu temu se je pridružilo še tisto značilno čustvo zbežanosti, ki se polasti na Zahodu mladih intelektualcev, ki pobegnejo iz držav sovjetskega bloka. Svoboda jih zmede. Totalitarna ideologija jih je sicer razočarala in izmučila, vendar pa jih je tudi že preoblikovala, ne da bi bili samo to opazili. Vzela jim je notranjo samostojnost in veselje do življenjskega boja ter do iskanja resnice. Ko se znajdejo na Zahodu, se zaman ozirajo po neki ideologiji, ki bi bila enako totalna, da bi v njih nadomestila prostor, ki ga je zavzemala v njihovi mladosti komunistična ideologija, kjer ni bilo treba človeku ničesar več iskati, vse se je zdelo že jasno, dognano in nespremenljivo.

Ta izgubljenost je verjetno mnogo pripomogla k temu, da se je Hlasko vdajal alkoholu in da je pretirano jemal uspavalne praške, da bi mogel zaspiti. In taka pretirana doza uspavalnih praškov, pa naj jo je vzel hote ali nevede v pijanosti, je povzročila njegovo smrt. Gotovo je, da je poljska literatura izgubila z njim enega svojih največjih oboj. Kljub svojemu kratkemu življenju pa je Marek Hlasko že mnogo storil. Veliko je prispeval k uveljavljanju sodobne literature svojega naroda v svetu in zapustil za seboj trajen spomin. Mnogi žalujejo za njim.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 27. julija, ob: 8.00 Koledar; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.50 Liszt: Sv. Francišek Asiški se pogovarja s ptiči, za klavir; 10.00 Pourcelov godalni orkester; 10.45 V prazničnem tonu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Aladin in kraljična Bedrubudur«; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 Alberto Boccardi »Loretin greh«. Roman. Dramatizirala Fuzzijsava, prevedel Jevnikar; 17.40 Revija orkestror; 18.00 Simfonična pesnitev; 18.30 Poje Frank Sinatra; 18.45 Bednarik: »Pratika«; 19.00 Jazzovske skladbe Armanda Sciascia; 19.15 Sedem dni v svetu; 19.30 Klasiki lahke glasbe; 20.00 Šport; 20.30 Iz slovenske folklorne: V starih časih »Čjer suo uotruoci, je veselje jen srieča«, pripravila Reharjeva; 21.00 Semeni plošč; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Sodobna glasba. Ramovš: Prolog, Dialog, Epilog. Izvaja Ljubljanski pihalni trio; 22.20 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 28. julija, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 11.50 Kitarist Powell; 12.10 Pomenek s poslušavkami; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Čar glasbenih umetnin; (17.35) Kaj bi rad videl in kam bi rad šel; (17.55) Kako in zakaj; 18.15 Umetnost; 18.30 Kvartet »Stella Alpina«; 19.10 Odvetnik za vsakogar; 19.20 Znani motivi; 20.00 Športna tribuna; 20.35 Glasba od vsepovsod; 21.00 Odlomki iz svetovnih romanov; 21.30 Romantične melodije; 22.00 Slovenski solisti; Klavirski duo-Alenka-Igor Dekleva. Štuhec: Utrinek; Dekleva: 9 skladb. ♦ TOREK, 29. julija, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 12.25 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Tržaški mandolinški ansambel; 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas, pripravlja Lovrečič - Novice iz sveta lahke glasbe; 18.15 Umetnost; 18.30 Koncertisti naše dežele; 18.45 Pojejo The Dave Clark Five; 19.10 Dogodivščine iz vsega sveta; 19.45 Zbor »Kras« iz Dola-Poljan, vodi Komelova; 20.00 Šport; 20.35 Glinka: »Ivan Suzanin«, opera.

♦ SREDA, 30. julija, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 12.10 Najlepši trgi Italije; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst; (17.35) Rinaldo De Benedetti: Pionirji elektrike (15) »Ohm uvede pojem električnega upora«; (17.55) Ne vse, toda o vsem - rad. poljudna enciklopedija; 18.15 Umetnost; 18.30 Ljudske pesmi; 19.10 Higiiena in zdravje; 19.15 Prijetne melodije; 20.00 Šport; 20.35 Simf. koncert; V odmoru (21.15) Za vašo knjižno polico; 22.15 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 31. julija, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 12.00 Umetniki o sebi: »Jože Cesar«; 1.30 Glasba po željah; 17.20 Za mlade poslušavce: Razkuštrane pesmi; (17.35) Otroci na počitnicah; (17.55) Kako in zakaj; 18.15 Umetnost; 18.30 Sodobni ital. skladatelji; 18.40 Igrata orkestra Martyja Golda in Guerra Peixa; 19.10 Iz mitologije filma; 19.20 Motivi, ki vam ugajajo; 20.00 Šport; 20.35 Stefan Banulescu: Ilie Paunescu »Vihar sredi poletja«. Radijska drama. Prevedla Konjedičeva; 21.20 Motivi iz filmskih trakov; 22.00 Kvarteti; 22.20 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 1. avgusta, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 12.10 Kam v nedeljo; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.20 za mlade poslušavce: Glasbeni mojstri; (17.35) Rinaldo de Benedetti: Pionirji elektrike (16) »Henry iznajde relais«; (17.55) Naši športniki; 18.15 Umetnost; 18.30 Komorni koncert; 19.00 Otroci pojo; 19.10 Pesniški nazori, včeraj in danes; 91.20 Priljubljene melodije; 19.45 »Beri, beri rožmarin zeleni«; 20.00 Šport; 20.35 Gospodarstvo in delo; 20.50 Koncert operne glasbe; 21.50 Veseli utrinki; 22.00 Skladbe davnih dob; 22.10 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 2. avgusta, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 12.10 Tone Penko: »Gozdni sadeži«; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 »Varna pot«, oddaja o prometni vzgoji; 16.05 V tričetrinskem taktu; 18.45 Čirule-čarule, pesmi, igre in pravljice za otroke; 17.20 Za mlade poslušavce: Od šolskega nastopa do koncerta; (17.45) Moj prosti čas; (18.00) Ne vse, toda o vsem - rad. poljudna enciklopedija; 18.15 »Tamburica« iz Pittsburgha; 19.10 Umetniki o sebi: »Elvira Kraljeva«; 19.20 Zabavali vas bodo; 20.00 Šport; 20.50 »Zločin v Novi ulici«; 22.10 Zabavna glasba.

SLOVENSKI PRIMORSKI KOLEDARJI

Bibliografijo sestavil in uvodno študijo napisal MARIJAN BRECELJ ■ 25 ■

KMETIJSKI priročnik. (Trst. Odposlanstvo Uprave za gospodarsko sodelovanje v E.C.A. - na Svobodnem tržaškem ozemlju. Tipografija Moderna) 1950. 142 + (II) str. + ovoj. 21,5 x 15,5. Ilustr. 206

KOLEDAR Družbe sv. Mohorja za sveto leto 1950. (Sliko [ovitek] je izdelal Ivo Žitnik.) (Gorica.) Goriška Mohorjeva družba. Tiskarna »Carinthia«, Celovec. 128 str. + ovoj. 23,5 x 16. Ilustr. 207

KOLEDAR Osvobodilne fronte slovenskega naroda za Tržaško ozemlje 1950. (Opremil z naslovno sliko Avrelij Lukežič, s slikami za mesece A. Černigoj.) Trst. Gregorčičeva založba. (Tiskarna Založništva tržaškega tiska d. z o. z.) 1949. 176 + ovoj. 23,5 x 17. Ilustr. 208

1951

KOLEDAR Družbe sv. Mohorja za leto 1951. Ob njeni stoletnici. (Opremil Josip Frank.) Gorica. Goriška Mohorjeva družba. Tiskarna »Carinthia«, Celovec. 144 str. + ovoj. 24 x 17. Ilustr. 209

KOLEDAR Osvobodilne fronte slovenskega naroda za tržaško ozemlje 1951. (Opremil z naslovno stranjo in slikami za mesece Bogdan Grom.) Trst. Gregorčičeva založba. (Tiskarna Založništva tržaškega tiska d. z o. z.) 232 str. + ovoj. 24,2 x 17. Ilustr. 210

LJUBO doma. Koledar in priročnik slovenske žene. Trst. (Odposlanstvo Uprave za gospodarsko sodelovanje - E.C.A. v Trstu. La Editoriale Libreria S.P.A.) 1951 159 + (I) str. 21,5 x 15,5. Ilustr. 211

1952

JADRANSKI koledar 1952. (Za ureditev odgovarja Drago Pahor. Naslovno stran napravil J. Hartman. Vinjete koledarskih razpredelnic in robne ornamente izdelal Bogdan Grom.) V Trstu. Gregorčičeva založba. (Tiskarna Založništva tržaškega tiska.) 191 + (I) + ovoj. 27,8 x 20,8. Ilustr. 212

KOLEDAR družbe sv. Mohorja za prestopno leto 1952. V Gorici. Družba sv. Mohorja v Gorici. Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu. 173 + (III) str. + ovoj. 24 x 17. Ilustr. 213

1953

JADRANSKI koledar 1953. (Za ureditev odgovarja Drago Pahor.) V Trstu. Gregorčičeva založba. (Tiskarna Založništva tiskarskega tiska.) 105 + (I) + (IV) str. oglasov. 23 x 17. Ilustr. 214

KOLEDAR Družbe sv. Mohorja za navadno leto 1953. (Ilustracije ovojnih strani in koledarskega dela (:kalendarija:) so povzete po Koledarju Mohorjeve družbe za leto 1936 [Slavko Pengov]. Gorizia.) Goriška Mohorjeva družba. Tiskarna Družbe sv. Mohorja v Celovcu. 153 str. + (VIII) str. oglasov. + ovoj 24x17. Ilustr. 215

LJUDSKI koledar za navadno leto 1953. Izdala Slovensko-hrvatska prosvetna zveza v Trstu. Uredil uredniški odbor SHPZ. (Risbe za mesece Avgust Černigoj, naslovno stran, karikature, ilustracije, naslove in vinjete Nikolaj Lutohin.) Trst. »Delo«. (»Globus I« - Wien I.) 208 str. 23 x 17. Ilustr. 216

(dalje)

Izbral si je slab čas

Ravno v dneh, ko se je ves svet oziral v Luno, na katero so leteli trije Američani, se je klavrno končala pomorska odprava Norvežana Heyerdahla in njegovih petih tovarišev raznih narodnosti, med katerimi je tudi en Italijan. Kot znano, so hoteli z ladjo, zgrajeno iz egiptovskega papirusa, prepluti Atlantik in se izkrcati v srednji Ameriki. Heyerdahl je hotel tako dokazati, da je možno, da so v davnih časih Egipčani na takih ladjah prepluli ocean. Tako bi bilo pojasnjeno, zakaj so Inki in Azteki gradili podobne piramide kot egiptovski kralji. In svojo razlago bi našle tako tudi razne druge podobnosti med nekdanjo egiptovsko in starimi indijanskimi kulturami v srednji in južni Ameriki.

Toda ladja iz papirusa se je slabo izkazala. Papirusovo trsje se je napilo vode in ladja se je kljub popravilom potopila tako globoko, da so jo morali Heyerdahl in tovariši končno zapustiti in se preseliti na ladjico, s katero so jim pripluli iz Amerike naproti filmarji, ki so hoteli posneti film o Heyerdahlovi odpravi. S to ladjo je Heyerdahl s tovariši že prispel na otočje Barbados. Zdaj čaka, da bo morje vrglo tja tudi papirusno ladjo, če se ni popolnoma potopila. Heyerdahl pa še vedno vztraja pri svoji teoriji in pripisuje krivdo za neuspeh samo nezna-

nju svoje posadke, kako je treba pluti s takimi ladjami. Zato bo verjetno poskus ponovil.

Marsikom je žal, da se simpatičnemu in pogumnemu norveškemu raziskovalcu poskus ni posrečil. Zanj pa si je izbral tudi slab čas, ker je bila vsa pozornost sveta tiste dni objana bolj k Luni kot k oceanu in papirusni ladjici na njem.

Iz Gorice

SAMOTNA SMRT

Prejšnjo soboto je umrla v goriški bolnišnici 82-letna Ivanka Leban. Stanovala je sama v borni sobici na Starem trgu. Prejšnji teden so sosedje opazili, da ni ženice že več dni na spregled. Ko je policija odprla stanovanje, je našla ženico nezavestno na tleh ob postelji. Zdravnik je ugotovil tudi udarec v glavo, ko je padla z ležišča in da tudi ni mogla že več dni zaužiti hrane.

Lebanovo, ki je sorodnica dr. Stojana Brajše, so odpeljali v bolnišnico, kjer je po dveh dneh že umrla. Bog ji daj pokoj!

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna »Graphis« Trst